

4. Gün: ADAB, AHLAK VE NEZAKET

Aziz kardeşlerim, İlmihal derslerimizin dördüncü gününe ulaştık. Bugün, bir mü'minin süsü olan **edep, ahlak ve nezaket** konusunu konuşacağız. Helal kazanç, helal lokma nasıl bedenimizi temizliyorsa; güzel ahlak da kalbimizi, davranışlarımızı ve toplumsal ilişkilerimizi arındırır. Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurur: "Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim." (Muvatta, Hüsnü'l-Huluk, 8). Şimdi gelin, beş vakitlik sohbetle bu ahlaki inceliği gönlümüze işleyelim.

Sabah Sohbeti: Müminin Ölçülü Yaşantısı

Aziz cemaatim,

Sabahın bu berrak vaktinde, Müslüman'ın hayatında dengenin önemini konuşalım.

Dinimiz, ifrat ve tefritten uzak, orta bir yol dinidir.

Rabbimiz buyurur: "Sizi orta bir ümmet kıldık." (Bakara, 2/143)

Yani Müslüman, ne dünyayı tümünden terk eder, ne de dünyaya tapar.

Yer, içer, çalışır; ama her şeyinde ölçülü davranır. Yürüyüşünde vakar, sözünde nezaket, bakışında haya vardır. Efendimiz (sas) buyurur: "İman, yetmiş küsur şubedir. En üstünü 'La ilahe illallah' demek, en altı da yoldan eziyet veren şeyi kaldırmaktır. Hayâ da imanın bir parçasıdır." (Müslim, İman, 58)

Demek ki edep, sadece büyük işlerde değil, küçük davranışlarda bile kendini gösterir. Bir tebessüm, bir selam, bir teşekkür bile bir müminin inceliğini yansıtır. Sabah vakti, niyetimizi tazeleyelim: "Rabbim, bugün davranışlarımla İslam'ı temsil edebilmeyi, dilimde nezaket, kalbimde merhamet bulundurmayı bana nasip et."

Öğle Sohbeti: Sözde, Davranışta ve Niyette Edep

Kıymetli kardeşlerim,

Edep, sadece dış görünüş değil; kalbin derinliklerinde saklı bir inceliklerdir.

Bir mü'minin sözü ölçülüdür, çünkü bilir ki her kelime bir sadaka olabilir.

Efendimiz (sas) buyurur: "Tatlı dil sadakadır." (Tirmizî, Birr, 36)

Edep, konuşmadan önce düşünmektir: Bu sözüm faydalı mı? Birini kırar mı?

Allah katında değeri var mı? Günümüz insanı çok konuşuyor ama az düşünüyor.

Oysa mü'min, az ve öz konuşur. Her kelimesi, sanki terazide tartılmış gibidir.

Niyet de edeple başlar. Bir insanın niyeti bozursa, ameli güzel görünse bile Allah katında değeri olmaz. Ama niyeti samimi olan kimse, sıradan bir işini bile ibadet kılar. Bir ekmek yapmak, bir ders çalışmak, bir temizlik yapmak bile Allah rızası için olursa, ibadet olur.

Öğle vaktinde şöyle dua edelim: "Allah'ım, dilime doğruluk, kalbime ihlas, davranışlarıma edep nasip eyle."

İkinci Sohbeti: İsrâf, Kibir ve Gösterişten Sakınmak

Aziz dostlar,

İkinci vaktinde biraz nefis muhasebesi yapalım.

İnsanı manen zehirleyen üç büyük hastalık vardır: **israf, kibir ve riya (gösteriş)**.

Kur'an-ı Kerim bizlere şöyle buyurur: "Yiyiniz, içiniz, fakat israf etmeyiniz. Çünkü Allah israf edenleri sevmez." (A'râf, 7/31)

İsraf sadece yemekle olmaz; zamanın israfı, sözün israfı, dikkatin israfı da olur.

Bir Müslüman, Allah'ın verdiği her nimeti yerli yerinde kullanır. Kibir ise, Allah'ın kullarını hor görmektir. Efendimiz (sas) buyurur: "Kalbinde zerre kadar kibir olan kimse cennete giremez." (Müslim, İman, 147)

Bir mü'min, elbisesiyle değil; **takvasıyla** değerlidir. Ne makam, ne mal, ne güzellik... hiçbiri kalpteki kibri örtmez. Riya da kibirin kardeşidir. Gösteriş, ibadeti zehirler.

Bir insan namazını, sadakasını, hizmetini insanların beğenisi için yaparsa, o amel zayi olur. İkinci vaktinde içimizden şöyle diyelim: "Rabbim, beni kibirden, gösterişten, israftan koru. Bütün amellerimi sadece Senin rızan için yapmayı nasip eyle."

Akşam Sohbeti: Müslüman'ın Nezaketi, Efendimiz'den Örnekler

Kıymetli kardeşlerim,

Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem), edebin zirvesidir. O'nun yanında kimseyi kıran bir söz işitilmemiş, kimseye sert davranmamıştır. Bir çocukla konuşurken bile eğilmiş, bir yaşlıyla karşılaşınca hemen yer vermiştir. Ashab-ı kiram, O'nun huzurunda seslerini kısarlardı. Çünkü O, saygının ve zarafetin timsaliydi.

Bir gün, Rasûlullah (sas), bir bedevinin elbisesini çekiştirip kaba bir şekilde konuştuğunu gördü. Sahabeler sinirlendi. Ama Efendimiz tebessüm etti, yüzünü çevirmedi, sadece yumuşak bir sesle cevap verdi. İşte nezaket budur: Güçlüyken bile kırmamak.

Nezaket, yalnız dışa dönük bir tavır değildir; içten gelen bir saygıdır. Bir mü'min, her cana, her varlığa karşı incelik gösterir. Bir ağaca bile zarar vermemek, bir hayvanı incitmemek, İslam'ın edebindendir.

Efendimiz (sas) buyurur: "Merhamet etmeyene, merhamet olunmaz." (Buhârî, Tevhid, 2)

Akşam vaktinde şu niyazı edelim: "Rabbim, bize Peygamber ahlakı nasip eyle.

Nezaketimizi, sabrımızı, merhametimizi artır. Bizi öfkemize mahkûm etme."

Yatsı Sohbeti: Kalp Temizliđi ve İhlas

Aziz kardeşlerim,

Günün son sohbetinde, ahlakın özü olan **kalp temizliği ve ihlas** üzerinde duralım.

Her güzel davranış, temiz bir kalpten doğar.

İçinde kin, haset, gurur, riya olan kalp; ibadetle de süslense, nur bulamaz.

Efendimiz (sas) buyurur: “Dikkat edin! Vücutta bir et parçası vardır; o düzgün olursa bütün vücut düzgün olur. Bozulursa bütün vücut bozulur. Dikkat edin, o kalptir.” (Buhârî, İman, 39)

Kalp bozuldu mu, dil de bozulur, davranış da bozulur. Kalp temizse, dış da güzelleşir.

Onun için Hak dostları, “Önce kalbi düzeltin.” derler. İhlas ise kalbin anahtarıdır.

Yaptığımız ibadet, hizmet, sadaka... eğer Allah rızası için değilse, bir gösteriştir.

İhlaslı kalp, dünyaya değil, Rabbine bağlıdır.

O yüzden gece ibadeti, gizli sadaka, dua... hep kalbin safiyetini korumak içindir.

Yatsı vaktinde ellerimizi kaldıralım: “Ya Rabbi, kalbimizi her türlü kibirden, riya ve kinden temizle. Bizi ihlas ehli kullarından eyle. Her işimizde sadece Senin rızanı gözetmeyi nasip eyle.”

Son Söz:

Adab, bir mü'minin kimliđidir.

Edebi olmayan iman eksik, imanı olmayan edep sahte olur.

Efendimiz'in edebiyle edeplenelim; sözümüzde, davranışımızda, ticaretimizde, soframızda, hatta bakışımızda bile “Peygamber kokusu” bulunsun.